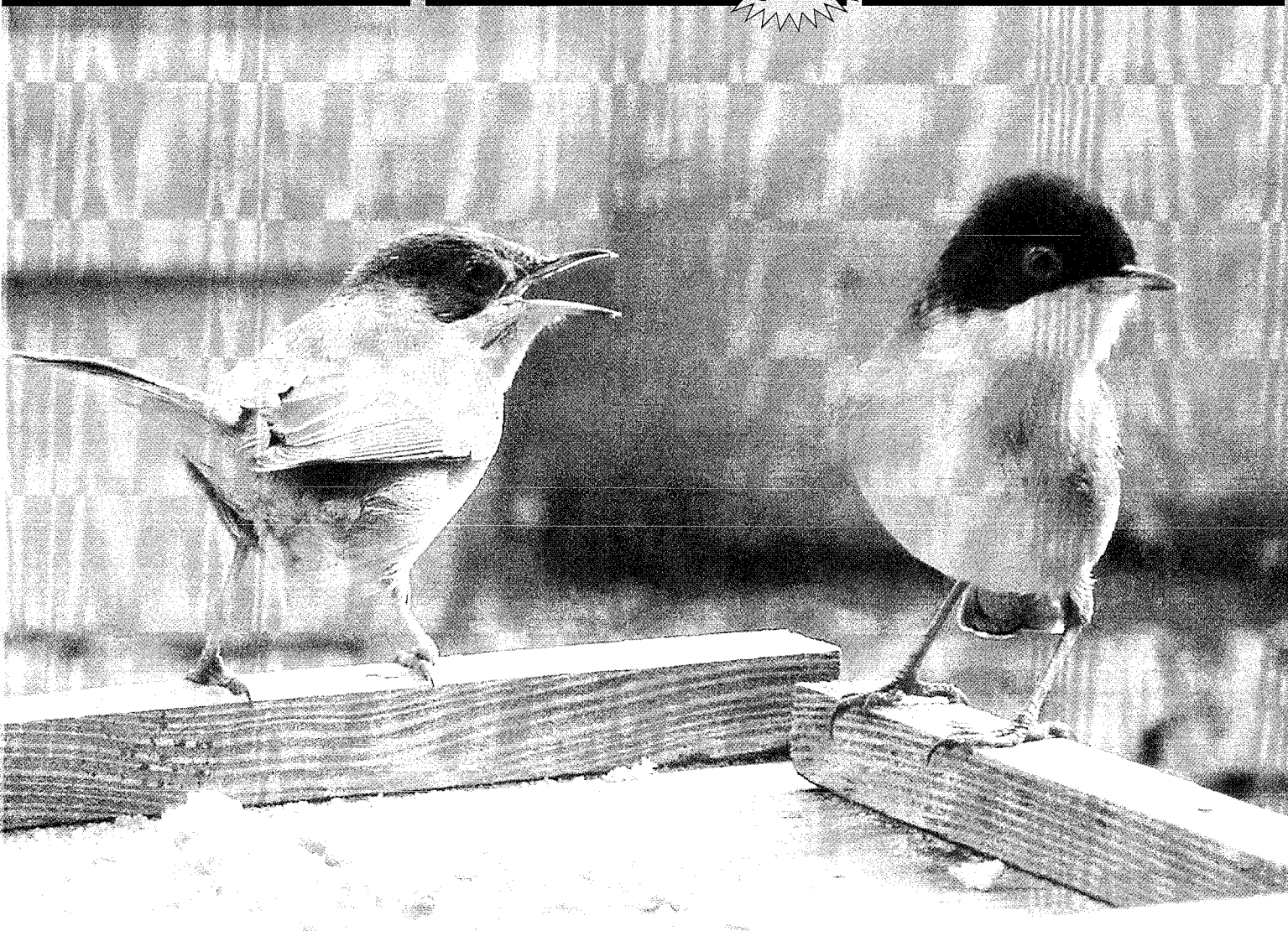
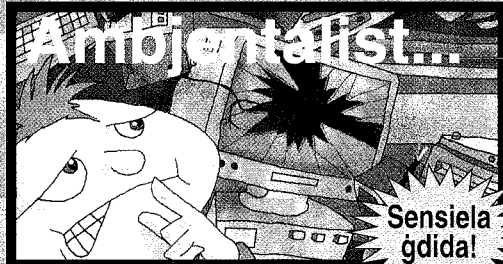
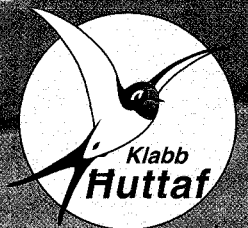

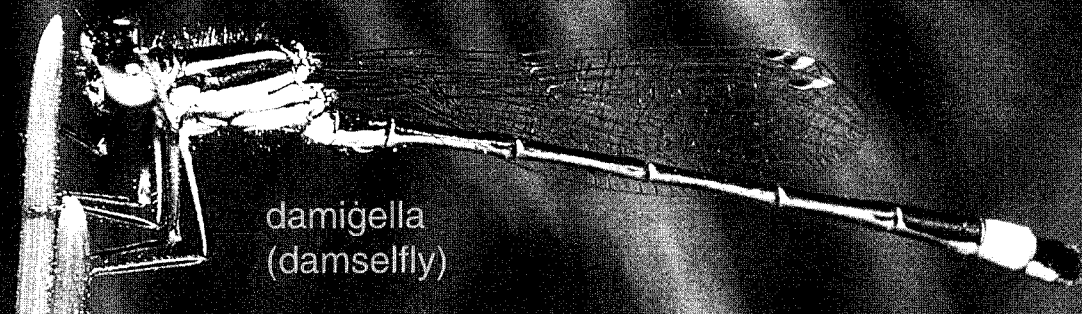
Il-Huttafa

Il-magazin ta' Klabb Huttaf

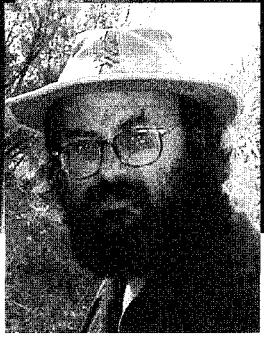

bufula
sewda

damiġella (damsselfly)

Hej #bieb!

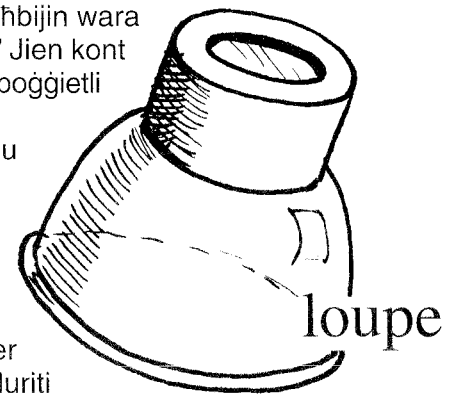
editorjal	2
Ahbarijiet	3
Tisliġa	3
X'ghandna mid-dinja?	4
X'se Naraw?	5
Attività	6
Likeni	6
Gallerija	7
Ambjentalist	7
Falko	8
Dak l-ilma kollu!	9
Sibtha fix-Xikba	10
Dahhal membru	10
Ngorongoro	11
Tgħid x'inhw jgħid?	12

Meta kont ta' mparkom kienet tiġi n-nanna b'idejha moħbijin wara daharha u tgħidli: "Isa Vic, iftah haġqek u għalaq għajnejk!" Jien kont fil-pront nobdi, u wara ftiit intieghem xi pastina tal-lewż li tkun poġġietli

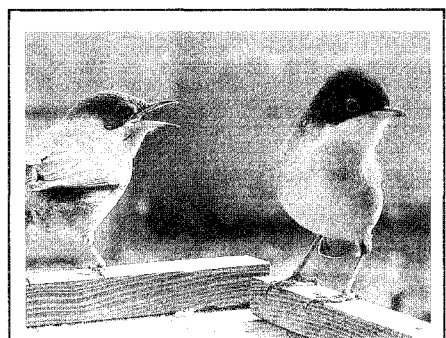
f'halqi. Mmm! x'toġhma tajba! Dejjem b'xi sorpriża kienet in-nanna :-)

In-natura wkoll mimlija sorpriži. Imma għas-sorpriži tan-natura irridu naghmlu EŻATT IL-KONTRA ta' li kienet tgħidli n-nanna! Għax biex ingawdu n-natura Maltija rridu nifthu għajnejna sew u nżommu halqna magħluq. Għaliex?

Għajnejna miftuħin: għax hafna drabi n-natura ta' pajjiżna hija fiċ-ċokon, u trid tfittex biex tinduna biha. F'Malta m'għandniex annimali kbar, bħall-bufla u ż-żebri li ssemmilna Alison f'paġna 11. Imma għandna per eżempju hafna insetti u hafna brimb. L-insetti mhumiex kollha kbar u kuluriti bħall-friefet, anzi hafna minnhom huma żgħar u trid tfittex qalb il-fjuri u taħt il-weraq biex tarahom. Jekk ikollna lenti apposta (jgħidulha *loupe*) naraw meravilji li ma konniex nobsru li jeżistu, bħal-likeni li titkbilna dwarhom Denise (p.8). Dawn mill-viċin taħsibhom xi haġa minn dinja oħra!

Halqna magħluq: għax inqas ma naghmlu storbu, iktar hemm ċans naraw u nisimghu annimali bħaż-żanzarell u l-gamiema li jkellimna dwarhom Jason (p.5). L-annimali jitgerrxu minna l-bnedmin, u kif jarawna jew jisimghuna ġejjin jisparixxu. Imma jekk inżommu l-kwiet forsi nersqu bla ma jindunaw bina fil-pront. U b'hekk ingawduhom ahjar.

Il-Bufula Sewda (*Sylvia melanocephala*, Sardinian Warbler) hija għasfur komuni tal-ġonna. Jekk ma tarahix, probabbli se tismaghha għax meta tkun eċitata tibda sejra Cxxx-ċxxx-ċxxx! Hafna drabi ssibhom koppja flimkien, raġel u mara. F'dar-ritratt jidhru t-tnejn fuq bird table. Tgħid x'qiegħda tgħidlu lil żewġha? :-)

Victor Falzon l-EDITOR

KUMITAT RIĠISTRATU
Jason Aloisio, Norman Chetcuti, Desirée Falzon, Sylvia Falzon, Victor Falzon, Justin Vassallo

indirizz: BirdLife Malta, 67, Trazzetta, 13, Xellex, MSP 12
tel: 21347644 faks: 21343249 imejl: info@birdlifemalta.org
websajt: www.birdlifemalta.org
imejl tal-magazin: info@birdlifemalta.org

Sakemm mhux speċifikat mod iehor, l-isem BirdLife f'dal-magazin jirreferi għal BirdLife Malta. Materjal mill-magazin jista' jiġi kkupjat sakemm mhux għal skopijiet kummerċjali, sakemm jissemma' l-isem **Il-Huttafa** u tintbagħat lill-BirdLife kopja tal-materjal fejn għe kkupjat.

Publikazzjoni: BirdLife Malta, Ġunju 2005
Disinn u produzzjoni: Victor Falzon
Ritratt tal-faċċata: Victor Falzon
Qoxra ta' wara: Victor Falzon
Films: Pixel Services. Stampat: Poulton's Print Shop

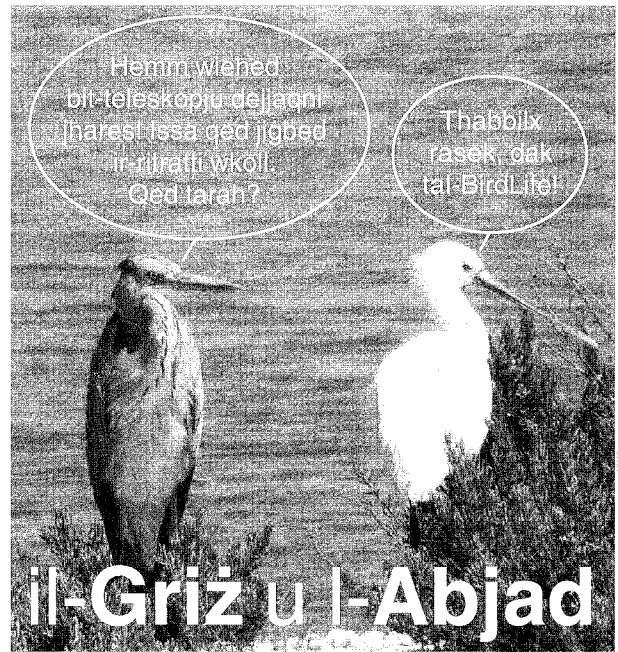

Klabb Huttaf huwa t-taqsimha ta' BirdLife Malta għall-membri ta' taħt it-18. Norganizzaw haġriet fil-kampanja, żjarat f'riservi naturali, u naghmlu xogħol ambjentali. Nohorġu l-magazin Il-Huttafa kull xaharejn għall-membri, u naghmlu hendawts u loġħob għal waqt xi attivitajiet. Shubija fi Klabb Huttaf hija Lm3 fis-sena.

Fil-Bahrija ħolmu li jibnu lukanda, theme park u korsa tal-golf. Fl-Armier se jibnu belt shiha b'1500 binja. Xi lukandi jridu jikru **xatt il-baħar** għall-użu tal-klijenti tagħhom biss. F'Ta' **Cenċ** iridu korsa tal-golf. Kulhadd donnu jrid biċċa kbira minn dil-pizza zghira! Miskina Malta tagħna!

Biċċa Pizza?

il-Griz u l-Abjad

Ritratt sabih mehud l-Ghadira minn Edward Bonavia fil-21 Meju 2005. Fir-ritratt jidhru **russett griz u paletta**. Ir-russett griz (grey heron - *Ardea cinerea*) huwa ghasfur komuni tal-passa, u spiss jidhru qtajja' għaddejjin itiru bil-lajma. Il-paletta (*Platalea leucorodia*) hija hafna iktar rari, imma dawn l-aħhar snin xi wahdjet bdew jiffaċċaw kull sena u jinżlu f'postijiet bħall-Ghadira. Iktar tard, din l-istess paletta marret iżżur ukoll ir-riserva tas-Simar. Heqq, żewġ ristoranti ahjar minn wiehed!

Tisliba bi premju

Desirée Falzon

		1			2														
3					4								5						
		6			7														10
		8		9															
11														12					
							13												
14																			
						15					16								
		17																	

It-tweġibiet ta' din it-tisliba ssibuhom kollha f'dil-harġa tal-Huttafa. Ibagħtulna t-tweġibiet fuq karta jew skenjaw l-istampa u ibagħtuhielna bl-imejl - tqattgħux il-magażin. Čans sat-**30 Ġunju 2005**. Ir-rebbieħ jirċievi l-ktieb *Ghasafar Madwarna*.

Mimdudin

- 1 Il-Milky Way hija din (paġ.4)
- 3 Din lenti biex tkabbarlek affarijiet zghar (p.2)
- 4 Il-woodpecker reġa' nstab f'dan l-istat (p.4)
- 8 Sensiela ġdida minn Oliver Cardona (p.7)
- 11 Iridu korsa tal-_____ fil-Bahrija (p.3)
- 12 Minhabba f'dan għad jinqalghu l-gwerer (p.10)
- 13 Dan l-aħhar nizlet l-Ghadira u s-Simar (p.3)
- 14 Ftit ilu dal-pajjiż zied 9 Ramsar Sites (p.4)
- 16 Parti mil-likena hija _____ (p.6)
- 17 Post tal-ġenn fit-Tanzaniya (p.11)

Weqfin

- 1 Wiehed mill-erbivori ta' Ngorongoro (p.11)
- 2 Isem il-gamiema bil-Latin (p.5)
- 5 Din pinghielna Gilbert Cassar (p.7)
- 6 Websajt fuq l-animalli (p.11)
- 7 Fit-30 Lulju l-Falko sejrin Ta' _____ (p.8)
- 9 Fuq il-faċċata ta' dil-harġa (p.1)
- 10 Biċċa minn isem il-bufula sewda bl-Ingliż (p.2)
- 15 Tajra kbira Afrikana, tip ta' pitarra (p.11)

30,000,000,000

L-astronomi jaħsbu li fil-galassja taghna jeżistu mill-inqas 30 biljun pjaneta oħra. Min jaf kemm minnhom għandhom xi tip ta' hajja fuqhom. Tgħid veru li m'aħniex weħidna fl-univers!

Galassja hija massa kbira ta' kwiekeb u pjaneti. Il-galassja li fiha qegħdin ix-xemx u d-dinja taghna jismha l-Milky Way. Tafu x'għidulha l-Milky Way bil-Malti? Jgħidulha Triq Sant'Anna!

3,000,000

Iċ-Ċina għadha kemm iddikjarat 9 Ramsar Sites ġodda. Ramsar Sites huma nħawi niedja (wetlands) bħal għadajjar, bwar, widien, xmajjar, xtut eċċ. Postijiet bħal dawn tgħix fihom haħna natura, għax fejn hemm l-ilma hemm il-hajja. Meta post isir Ramsar Site il-gvern ta' dak il-pajjiż jagħtih protezzjoni speċjali. B'din iż-żieda, iċ-Ċina issa għandha 30 Ramsar Site (area totali ta' 3 miljun ettaru).

Fid-dinja issa hawn b'kollox **1438 Ramsar Sites**, u tnejn minnhom qegħdin f'Malta: ir-riservi ta' l-Għadira u s-Simar!

Kien mitluf u reġa' nstab!

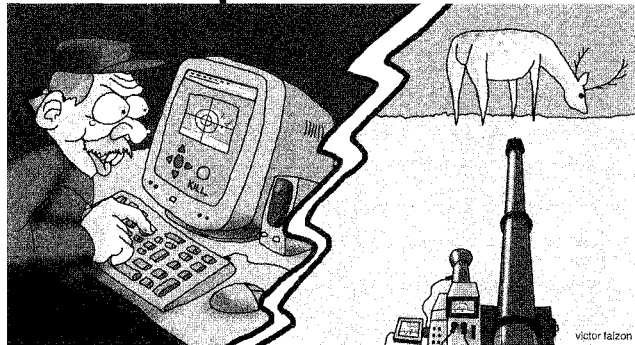
Kien hasbu li nqered mid-dinja. U issa reġghu rawh!

Huwa wiehed mill-iktar woodpeckers kbar u spettakolari tad-dinja u jgħidulu **Ivory-billed Woodpecker** *Campephilus principalis*. Kien jgħix f'foresti max-xmajjar fix-xlokk ta' l-Istati Uniti. Meta l-bniedem qered dawn il-foresti, l-Ivorybill inqered magħhom. L-aħħar li deher kien fl-1944, u għalhekk l-ornitologi (nies li jistudjaw l-għasafar) għamlulu salib u ddikjarawh estint.

Imma dan l-aħħar fl-istat ta' Arkansas mhux talli lemħuh, imma f'filmjawn ukoll!

kaċċamoqżieża.com

Ċertu John Lockwood, kaċċatur minn Texas, hareġ b'idea verament moqżieża. X'għamel?

Qabbad vidjo-kamera mar-rajfil tal-kaċċa, ikkonnettjahom it-tnejn mal-kompjuter u tellagħhom fuq websajt. U issa qed joffri servizz lin-nies biex jikkaċċjaw ċriev u hanżir selvaġġ "mill-kumdità ta' darhom"!

Dan jagħmluh billi jidhlu fil-websajt tiegħu, fejn (bi hlas, naturalment) jixegħlu l-vidjo-kamera li għandu mqabba mar-rajfil. Imbagħad joqogħdu jistennew quddiem il-kompjuter, u jekk tghadd ċerva minn quddiem il-kamera, titfaċċa fuq l-iskrin tal-kompjuter, jagħfsu l-kibord u r-rajfil jispara veru u joqtol liċ-ċerva! Anke min-naha l-oħra tad-dinja!

Temmnuhom dawn l-affarijiet? Insomma, eżempju iehor ta' nies bla qalb li jippruvaw isiru sinjuri mill-moħqrija jew mill-qtil ta' l-animalli.

Ġelled... u patta!

Ftit ilu f'West Sussex (Ingilterra) raġel wehel **3 xhur haħs u multa ta' Lm3000 talli ġelled is-sriedaq!**

Il-pulizija rrejdjawlu d-dar u qabduh iġelled is-sriedaq. Sabulu serduq diġà mejjet mill-ġriehi li kellu, u 15 oħra feruti. Disa' rġiel li kienu qed jaraw il-ġlied u jagħmlu l-imħatri wehlu xalata multi bejniethom. Fir-Renju Unit, il-ġlied bis-sriedaq ilu 150 sena kontra l-liġi.

F'Malta wkoll il-ġlied tas-sriedaq huwa illegali, imma xorta għad hawn min iġelled sriedaq u klieb għall-imħatri. U meta (rari) jinqabad xi hadd, jehel xi hmerija.

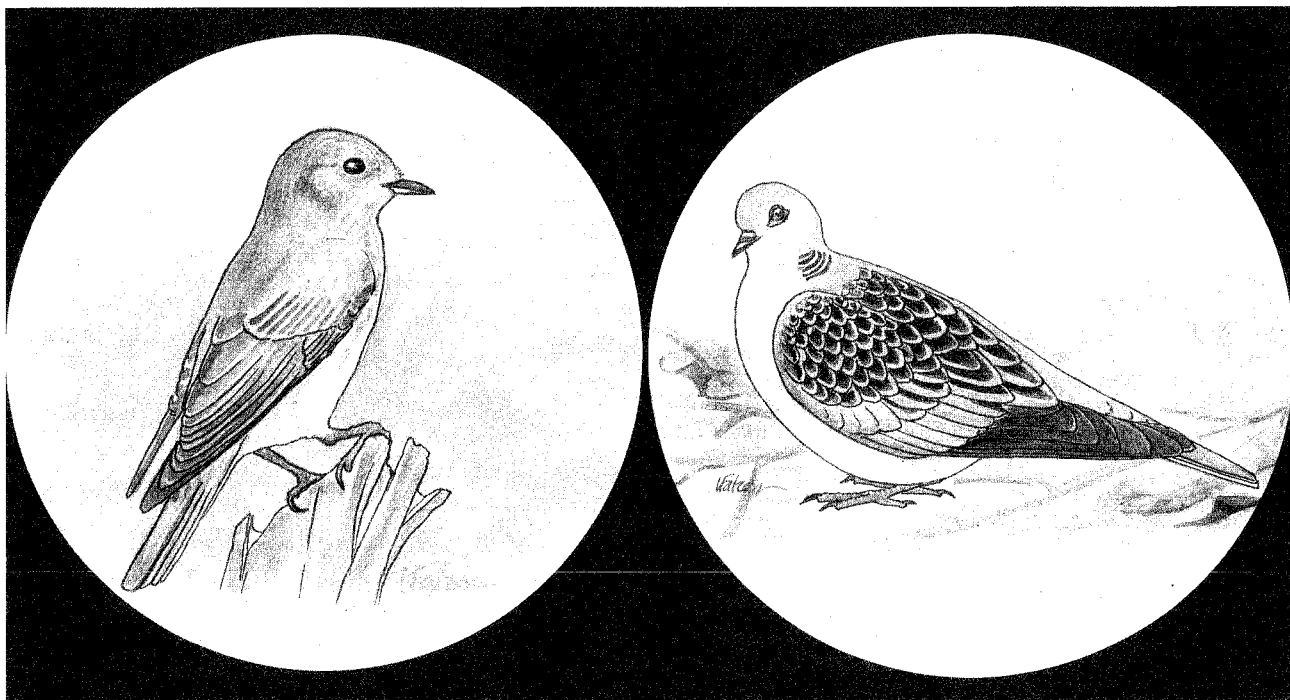
X'se naraw?

Tralla lila
tralla laaa...

Jason Aloisio ighidilna kif naraw u naghrfu xi ghasafar li jkunu maghna f'daž-żmien tas-sena.

Mill-bidu ta' Ġunju sa nofs Lulju ftit li xejn jidhru ghasafar hliet dawk li jbejtu. U nghiduha kif inhi, is-shana ma thallilekx aptit biex tohroġ iddur fil-kampanja forsi tara rixa. Biss mawra ghall-frisk tal-Buskett taf tlaqqghek ma' żewġ ghasafar interessanti...

iz-Żanzarell tat-Tikki

Kull sena ftit pari jbejtu fil-Buskett. Dan l-ghasfur fih daqs ghasfur tal-bejt u žgur ma jolqtokx bil-kuluri tieghu ghax huwa griz ċar minn fuq, iktar ċar minn taht, u bit-tikek fuq sidru. Joqghod fuq zokk jew wajer tad-dawl fil-gholi minn fejn itir u joghla biex jaqbad l-insetti mill-ajru, imbaghad jerga' pront imur lura fejn kien. Ġieli jieqaf jisseqqer ghal ftit sekondi qabel jerga' jinzel. Minhabba d-daqs tal-gwienah, meta jtir forsi tahsbu ftit ikbar milli fil-fatt hu. L-ghajta tieghu tixbah liz-zekzik ta' pitirross.

(Ghasafar Madwarna p 44)

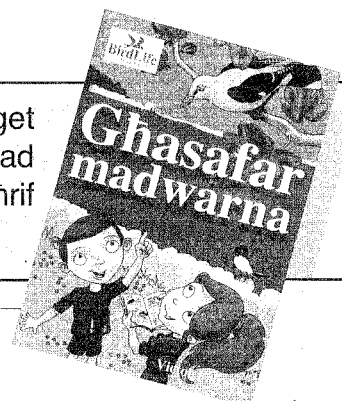
il-Gamiema

Issa li l-istaġun tal-kaċċa nghalaq, il-ftit gamiem li jitfaċċa iktar ghandu ċans li ma jinqatilx, u forsi jhallina narawh. Il-Buskett jiġbidhom bhal kalamita, u xi par jittanta jbejjet. Il-gamiema hija ftit iżgħar u irraq mill-hamiema u ttir iktar bil-hatfa minnu. Il-gwienah huma orangjo fil-kannella b'daqgiet suwed. Rasha u sidirha ċari fil-griz. Jekk tara wahda ttir minn siġra, jolqtok denbha miftuh qisu mrewha, abjad fit-tarf, faxx iswed fin-nofs u griz minn ġewwa. Ghandha ghajta kwieta u helwa: *turr...turr...turr*.

(Ghasafar Madwarna p 28)

Jekk ghandek l-internet, idhol fil-websajt tal-BirdLife www.birdlifemalta.org, klikkja KLABB HUTTAF, imbaghad klikkja t-tabella X'SE NARAW? u ssib mhux biss iktar ritratti ta' dawn iż-żewġ ghasafar, imma tista' anke tisma' l-hoss li jaghmlu. Grazzi kbira lil Denis Cachia, li jjeħu hsieb il-websajt tal-BirdLife, u li holqilna dan is-servizz.

L-istampi t'hawn fuq mehudin mill-ktieb **Ghasafar Madwarna**. Il-BirdLife harget dal-ktieb apposta ghal min irid jibda l-berdwocing minn età žghira. Jekk ghad m'ghandekx... x'qed tistenna? Ċemplilna fuq 21347646 u ordna wiehed. Fih tagħrif sempliċi fuq 100 ghasfur, u bil-kulur minn qoxra sa qoxra. U **Lm2.05** biss!

Hieles, haj u sabih!

Kellna nghollu f'it il-mizata! Allavolja l-Klabb jitmexxa mill-voluntiera, xorta jiswa l-flus biex tmexxih. Il-mizata kienet ilha hames snin bil-Lm2, u f'hames snin l-affarijiet gholew koċċ - posta, karti, stampar tal-magażin eċċ. Il-mizata issa qiegħda Lm3.

Għadna kemm hrigħna poster ġdid mis-sensiela *Hieles, Haj u Sabih!* Poster kbir, bil-kulur u b'ghasfur ġdid (russett tas-sigra). Bhas-soltu dal-poster nibagħtuh lil min iġedded il-mizata fil-Klabb. Min ilu membru, min jaf x'sett posters għaqqad!

Attività

Inewwħu fid-dlam...

Is-sena l-oħra morna u hadna gost, u għalhekk dis-sena ha nerġħu mmorru. Ha mmorru fl-inhawi ta' Għar Hasan* biex nisimghu ċ-ċief diehel bil-lejl. Ciefa hija tajra qisha gawwija griża li tbejjet f'numri kbar f'hofo l-irdum. F'Lulju jkunu fl-aqwa ta' l-istagun. Jekk qatt ma smajtu ciefa tnewwħ fid-dlam, dil-harga titilfuhiex!

Data: l-Erbgħa 6 Lulju 2005

Ħin: 7.30pm

Niltaqgħu: fil-parking ta' Għar Hasan

Eta: kulhadd

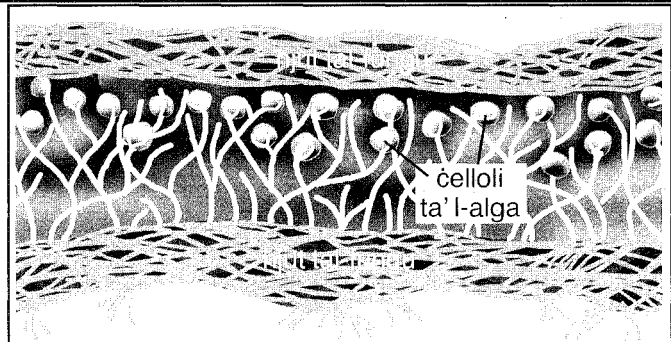
L-attività ddum xi sagħtejn. Minhabba li se nkunu qrib l-irdum, nitolbu ġenituri ta' membri taħt it-13 jattendu ma ulledhom għal din l-attività. Tinsewx iġġibu xi dliġ għal kontra n-nemus!

*Did-darba mhux se ninzlu fl-għar għax magħluq

BirdLife Malta Pictures

X'ikunu Likeni?

tgħidilna Denise Grima

victor falzon

victor falzon

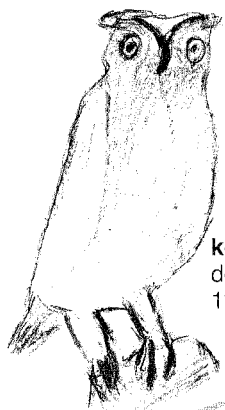
Ġieli meta thares lejn zokk ta' sigra jew ma' l-art fuq xi bejt jew ħajt umdu tara qisu ħaxix ħiereg minnu jew tbajja ċari jew ħodor. X'ikunu dawn? Dawk ngħidulhom **likeni**.

Il-likeni mħumiex organiżmu wieħed, bħal meta tara pjanta jew bebbuxu. Likeni huma għaqda bejn żewġ forom ta' ħajja: tip ta' **fungu** u tip ta' **alga**. Dawn iż-żewġ organiżmi ma tantx jgħixu mifrudin, għalhekk jgħixu flimkien għax għandhom bżonn lil xulxin - din it-tip ta' "ħbiberija" tissejjah assoċjazzjoni simbjotika. Il-likena tikkonsisti f'saff ħjut tal-fungu mwahħla maz-zokk jew ġebel, u celloli ta' l-alga taħt dan is-saff ta' ħjut.

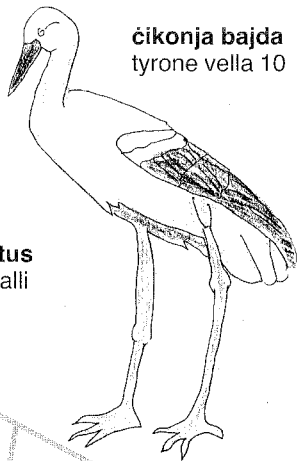
Il-fungu jipprotegi l-alga mill-effetti ambjentali, bħal raġġi tax-xemx u shana. L-alga tpatti billi tipproduċi nutrimenti għall-fungu. Interessanti ħux! Hija xi ħaġa straordinarja kif żewġ organiżmi sempliċi bħal dawn jirnexxielhom jgħixu flimkien f'relazzjoni hekk kumplessa! F'Malta għandna mal-200 speċi ta' likeni.

Importanti li dan it-tagħrif iżzommuh għax f'it xhur oħra ser norganizzaw attività (ħa nħalluha sorpriża għalissa) u żgur tiġu bżonn!

galerija

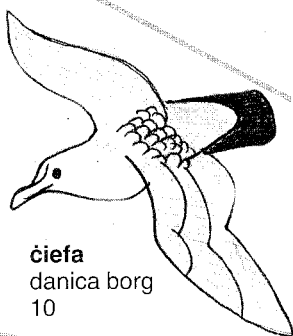
kokka qattus
dorianne dalli 11

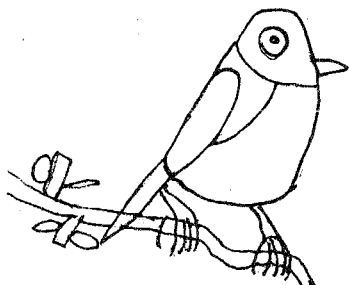
čikonja bajda
tyrone vella 10

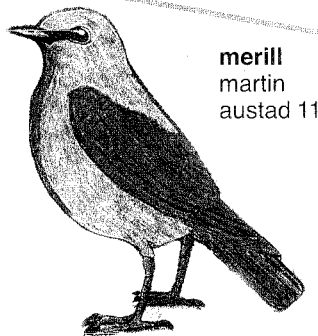
qerd in- nahal
kurt bugeja 12

čiefa
danica borg 10

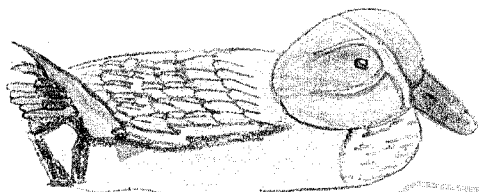
bučaq tax-xitwa
stefan montebello 10

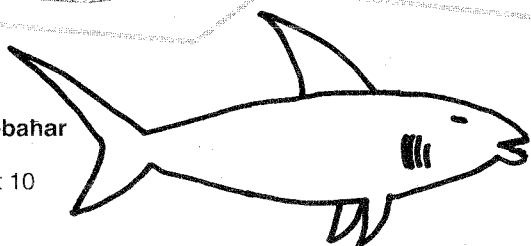
merill
martin
austad 11

silfjun ewropew
christian vella 9

sarsella
gilbert
cassar 8

kelb il-bahar
clayton
zammit 10

Ibaghtulna t-tpingijiet naturali taghkom!

(mhux ta' pets u annimali domestiċi). Tinsewx isimkom, l-età u isem l-annimal jew pjanta.

AMBIENTALIST

Oliver Cardona jibda jaghtina f'it pariri siewja fuq kif nghixu ta' ambjentalisti vera.

Dal-kompjuter xebbaghni..!

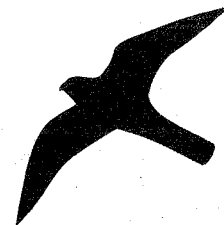
Illum min m'għandux kompjuter? U bir-rata ta' kif qed jiżviluppaw, kompjuter ma jdumx ma jiqdiem u nkunu rridu ieħor ahjar minnu. Ġieli hsiibtu fejn jispiċċa l-kompjuter l-antik? Jekk ma noqogħdux attenti, se nispiċċaw negħrqu taht muntanja ohra tas-silikon.

Qabel niddeċiedu biex napgrejdjaw, irridu naraw x'nistghu nergħu nużaw mill-kompjuter l-antik, per eżempju l-kibord, il-maws jew il-moniter. Forsi flok nibdlu kompjuter sħiħ, nibdlu biss is-CPU, u b'hekk niffrankaw hafna skart (u hafna flus).

Kull min għandu printer, jaf kemm jinħlew malajr il-kartriġis. Flok narmuhom u nixtru ohrajn, nistghu mmorru nergħu nimlewhom. B'hekk nevitaw li kull darba narmu l-kartriġ tal-plastik li jkun għadu perfettament tajjeb.

Jekk se tixtru moniter ġdid, ixtruh TFT (miċ-ċatti) flok CRT (dawk il-goffi l-antiki) għax it-TFT jahlu ferm anqas dawl. U tkun idea tajba jekk nissettjaw il-power settings biex jekk ninsew il-kompjuter mixgħul, il-moniter u l-hard-disks jintfexx wehdom, per eżempju wara 20 minuta, u b'hekk niffrankaw l-elettriku u ż-żejt li juntuża biex niproduċuh.

FAL

Żgħażaġh BirdLife Malta

Kamp Ghawdex

Ha nitilghu s'Ghawdex u noqogħdu x-Xagħra għand seħibna Mario Gauci. Fil-hemda ta' dak ir-raħal antik nistrieħu wara l-eżamijiet (min ikun lestieħom!) u nitkellmu bejnietna fuq x'rajna fil-passa li għaddiet. Filgħaxija, meta jkun aktar frisk, immorru mixja fil-wied tar-Ramla. Ninżlu lura Malta l-ghada s-Sibt wara nofsinħar.

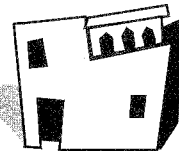
Data: **Ġimgħa-Sibt 17-18 Ġunju 2005**

Niltaqgħu: **il-Belt @ 3.30pm**

jew **iċ-Ċirkewwa @ 4.15pm**

Età: **Falko 13+**

Min jixtieq jiġi jċempel lil Matthew Borg Cardona (99886811)

Hbieb Falkuni!

Kollox sew? Dir-rebbiegha kellna passa tassew sabiħa!

Deħru għasafar sbieħ bħal paletti, fġamingi u monakell imperjali. Apparti hekk, żaruna wkoll għasafar li mhumiex daqstant komuni. Fost dawn

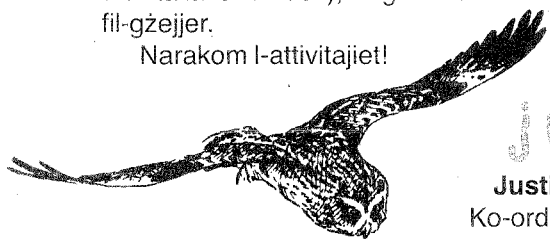
Nghid għalija, l-aktar li gawdejt il-passa kienu dawk il-hamest ijiem li kont Kemmuna. Dik il-gżira genna ta' l-art għal min japprezza l-ambjent naturali. U peress li f'it hemm postijiet bis-siġar, l-ghasafar għandhom tendenza jingabru f'dawk il postijiet. Fis-siġar l-ghasafar iktar isibu insett x'inaqqu, jew imqar f'it tad-dell fejn jistrieħu.

Wied l-Aħmar huwa wieħed minn dawn il-postijiet. Bis-saħħa tal-voluntiera tal-BirdLife u b'għajjnuna minn xi sponsors, imnaxxielna nieħdu ħsiebu sew dal-wied. Is-siġar iż-żgħar insaqquhom regolari, u fejn mietu xi siġar ħawwilna oħrajn. La jikbru dawn is-siġar minn hawn u 10 sena oħra, il-post ikun fih għaxxa aktar milli diġà hu! Aħna tal-Falko morna kemm-il darba ngħinu: innewwu l-hitan tas-sejġieħ, insaqqu, inhawlu.

Kemm domt Kemmuna rajt varjetà sabiħa tassew. Tajr isfar, kokk, bqaraq, daqquq ikħal, merilli u anke kuda ramlija! Fuq kollox, sparar ta' kaċċaturi ma smajt xejn (ħlief xi tiri minn Ghawdex) għax Kemmuna hi ja kollha kemm hi santwarju ta' l-ghasafar!

Issa wasal is-sajf u l-ghasafar f'Malta jonqsu hafna. Imma dan iż-żmien nistgħu nużawħ biex inżidu dak li nafu fuq l-ghasafar (kif ser naghmlu fl-attività ta' Ghawdex), u ngawdi dawk l-ispeċi li jbejtu fil-gzejjer.

Narokom l-attivitàjiet!

Justin
Justin Vassallo
Ko-ordinatur Falko

Justin huwa bird ringer mal-BirdLife, u wieħed minn dawk li jmorru Kemmuna fir-rebbiegha biex jgħinu fil-proġett Piccole Isole. Dan huwa studju ta' kull sena fuq l-ghasafar tal-passa.

Najthajk

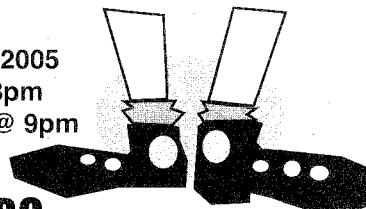
Se nimxu mir-Rabat sa Wied iż-Żurrieq (sagħtejn u nofs kollox), u norqdu max-xatt. Filgħodu ngħumu f'it, imbagħad naqbd u tal-linja lura d-dar.

Data: **Erbgħa-Ħamis 29-30 Ġunju 2005**

Niltaqgħu: **il-Belt fejn tal-ħalib @ 8pm**

jew **il-venda tar-Rabat @ 9pm**

Età: **Falko 13+**

Xogħol fil-Foresta + BBQ

Għal darb'oħra talbuna mmorru sal-Foresta 2000 biex nagħtu daqqa t'id fix-xogħol tat-tisqija tas-siġar. Wara ninżlu l-bajja ta' l-Għadira, fejn ngħumu għuma u naghmlu barbikju. Trasport se jkun hemm għal wara għal min ikollu bżonn (basta tavżawna!)

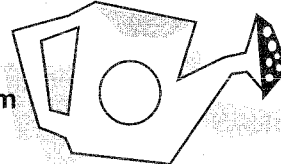
Data: **il-Hadd 3 Lulju 2005**

Niltaqgħu: **il-Belt hdejn tal-ħalib @ 4pm**

jew **l-Għadira @ 5.15pm**

Età: **Falko 13+**

Min jixtieq jiġi jċempel lil Simon Sultana (79094104) biex jibbukja l-ikel!

Bil-lejl fuq Ta' Ċenċ

Niltaqgħu s-Sibt, naqsmu għal Ghawdex u nimxuħa sa l-irdum ta' Ta' Ċenċ. Hemm filgħaxija tidħol kwantità ta' ċief lejn il-bejtiet, u aħna mmorru nisimghuħom. Norqdu barra, u ninżlu lura Malta l-ghada l-Hadd.

Data: **Sibt-Hadd 30-31 Lulju 2005**

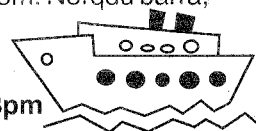
Niltaqgħu: **il-Belt hdejn tal-ħalib @ 3pm**

jew **iċ-Ċirkewwa @ 4pm**

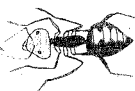
jew **l-i-Mgarr @ 5pm**

Ġibu: basket tad-daħar, sanblokk, beritta, ilma, ikel, sleeping bag (jew kutra) u flus għall-vapur. Min jixtieq jiġi jċempel lil Justin Vassallo (79440104)

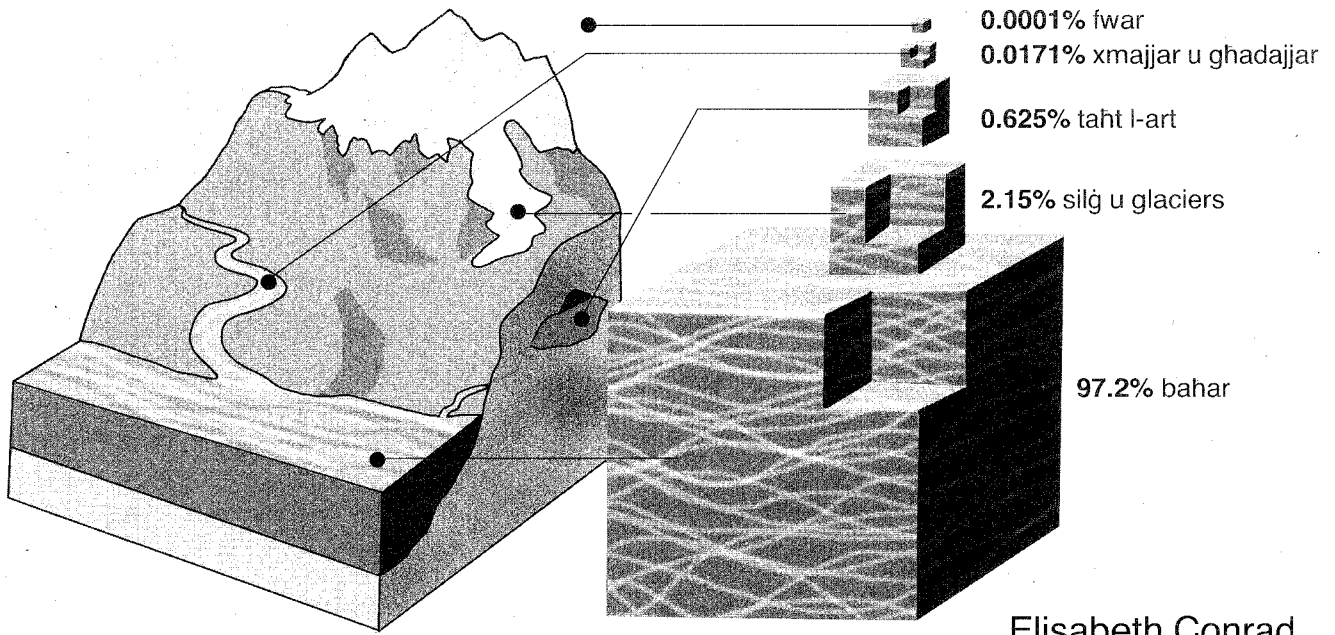
Età: **Falko 13+**

F'tit ilu l-President Amerikan George W Bush lil wieħed kaċċatur taħ dan il-parir: "**Ftakar: ħuma l-ghasafar li suppost isofru, mhux il-kaċċatur!**" Mur obsor, Mister President!

Victor Falzon

Elisabeth Conrad

Dak l-ilma kollu!

Id-dinja taghna hija l-unika mid-disa' pjaneti tas-Sistema Solari taghna fejn nafu li teżisti l-hajja. Ir-raġuni prinċipali hija l-preżenza ta' l-ilma. Fid-dinja taghna biss jinsab l-ilma forma ta' likwidu.

Kważi tliet kwarti ta' wiċċ id-dinja huwa mghotti bl-ilma. Imma sfortunatament inqas minn 1% minnu huwa tajjeb għax-xorb. Il-bqija jew mielah, iffriżat jew imniġġes.

X'inhuma l-problemi prinċipali relatati ma' l-ilma? Bażikament huma tnejn: il-kwantità u l-kwalità!

kwantità

Mhux talli inqas minn 1% ta' l-ilma huwa tajjeb għax-xorb, imma lanqas m'hu mqassam indaqs fid-dinja. Hemm artijiet li dejjem bl-gharghar, ohrajn mejtin għal qatra!

Din hija problema kbira anke politika. Is-sistemi naturali ta' l-ilma ma jimxux skond il-fruntieri ta' pajjiżi li holoq il-bniedem. Per eżempju, xmara taf tghaddi minn diversi stati, reġjuni u pajjiżi. Dawk il-pajjiżi li fihom tibda x-

xmara għandhom poter kbir fuq kemm ilma jasal f'reġjuni oħra. Jekk ngħidu ahna pajjiż jibni diga (dam) fuq xmara, din tnaqqas hafna l-ammont ta' ilma li se jasal f'postijiet oħra. Diversi esperti jibassru li l-ikbar gwerer fil-futur għad ikunu minhabba l-ilma! Diġà l-problemi ta' l-ilma qed jikkumpikaw is-sitwazzjoni politika fil-Lvant Nofsani.

kwalità

Hafna mix-xmajjar, ghadajjar u hażniet oħra ta' l-ilma tant tħammġu b'kimiċi u tniġġis iehor li m'għadhomx tajbin għall-użu mill-bniedem, jekk mhux b'tisfija speċjali li tiswa spejjeż kbar.

Dawn il-problemi jkomplu jisserjaw iktar ma jghaddi ż-żmien u iktar ma tkompli tikber

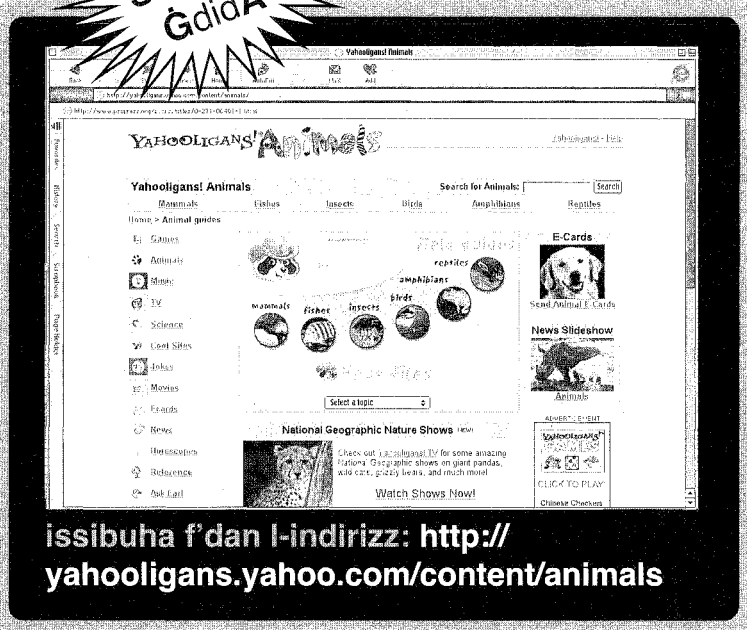
il-popolazzjoni tad-dinja. Għalkemm it-teknoloġija tal-lum tista' tghin ftit, per eżempju b'impjanti tar-reverse osmosis, dawn kollha jinvolvu spejjeż kbar u l-użu tagħhom huwa limitat. Ir-reverse osmosis, per eżempju, juża hafna hafna enerġija, u din tohloq problemi oħra ambjentali.

hu ħsieb!

Għalhekk importanti li lkoll kemm ahna naghmlu l-parti taghna, żghira kemm hi żghira, biex nibzghu għall-ilma (araw il-kaxxa t'isfel għal ftit pariri) Forsi taħsbu li ma jiswa xejn hdejn il-problemi li semmejna, imma li kellu kulhadd jagħmel il-parti tiegħu, flimkien naghmlu differenza kbira.

Biex nahlu inqas...

- Nagħlqu l-vit ta' l-ilma sew.
- Ma nħallux il-vit miftuh waqt li nahslu snienna.
- Fejn nistghu niehdu xawer flok banju.
- Jekk niehdu banju ma nimlewhx sax-xfar.
- Ma nifflaxxjawx għal xejn b'xejn.
- Nimlew tazza b'kemm ilma għandna bżonn (mhux nimlewha kollha mbagħad narmu nofsa!)

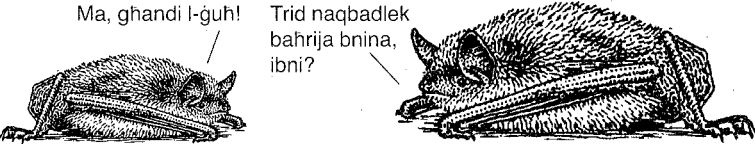
issibuha f'dan l-indirizz: <http://yahooligans.yahoo.com/content/animals>

Janet Gerardi ddur dawra ma' l-internet u ssibilna websajts interessanti fuq in-natura.

Yahooligans! Animals hija websajt ghat-tfal mimlija taghrif fuq l-animali. Is-sajt imqassma f'sitt partijiet: mammiferi, hut, insetti, ghasafar, amfibji u rettili. F'kull grupp hemm lista twila ta' animali li tista' tikklikkjahom ghal ritratti u taghrif fuqhom. Hemm ukoll *fact file* b'iktar taghrif fuq kull wiehed minn dawn il-gruppi.

Peress li hija sajt Amerikana, hafna mill-animali huma speċi li ssib f'dak il-kontinent, uhud li żgur qatt ma smajtu bihom. X'inhi Nutria? Fejn tghix l-Ensatina?

Gawdu l-internet, hbieb. Huwa l-ikbar enċiklopedija tad-dinja!

Għal kull membru li ddanhal fil-Klabb int tiegħu

- 3 pitazzi
- stiker bil-kulur
- 15-il punt fil-Huttafattiva

Hajjar lil shabek u lil hutek jidhlu fi Klabb Huttaf...
Tihom kopja ta' dil-formola biex jimlewha...
Imla isfel nett id-dettalji tiegħek stess...
Ibghat kollox lil BirdLife Malta, flimkien mat-Lm3 tal-membri l-ġdid.

Tqattax il-magazin - aghmel kopja!

Dettalji tal-membri l-ġdid

isem u kunjom _____

indirizz _____

_____ postcode _____

data tat-twelid _____ telefon _____ imejl _____

liema skola jattendi _____

Dettalji tiegħek stess

isem u kunjom _____

indirizz _____

_____ postcode _____

membership number _____ telefon _____ imejl _____

liema skola tattendi _____

Ibghat kollox lil **BirdLife Malta 57/28 Triq Rigord, Ta' Xbiex MSD 12**
Tibghatx flus bil-posta, imma ċekk (pagabbli lil BirdLife Malta) jew inkella 43 bolla tas-7ċ (jekk self-adhesive tant ahjar!).

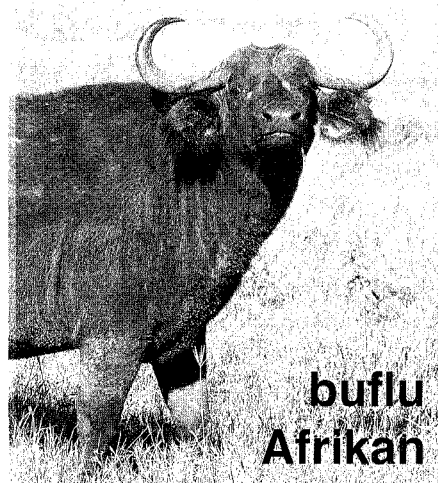
NGORONGORO CRATER

kitba u ritratti
Alison Buttigieg

Qatt bsartu li jezisti post fid-dinja qisu zu naturali fejn l-animali jingabru minn rajhom f'post wiehed u jghixu f'leisa l-ambjent uniku? Hekk hu Ngorongoro Crater fil-Tanzanija (Afrika).

Hotspots

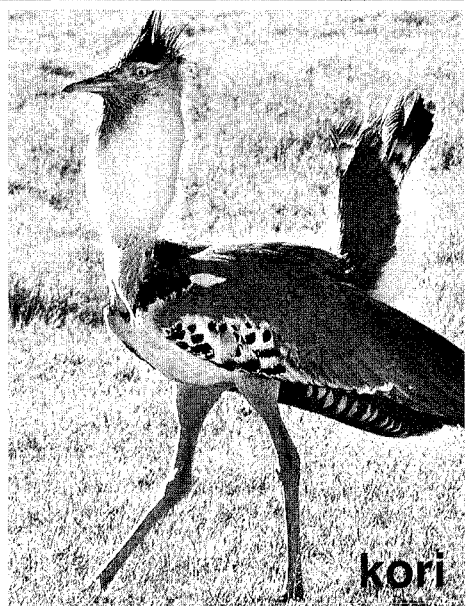
buflu Afrikan

Darba Ngorongoro kien vulkan enormi, imma 2.5 miljun sena ilu, wara zmien twil bla ma jizbroffa, il-vulkan sfronda, u halla hofra (jghidulha kaldera) wiesgha xi 20km, fonda 600m u mdawra cirku tond bl-gholjiet.

Illum, minbarra li joffri xenarju mill-isbah, Ngorongoro huwa litteralment amfiteatru naturali ta' l-animali. Peress li fih ukoll ilma helu s-sena kollha (lussu rari fl-Afrika) eluf ta' animali jghixu hawn permanentement, u f'certu zmien tas-sena jinghaqdu magghom animali tal-passa.

Ngorongoro huwa mini-ekosistemi fejn insibu animali ta' hafna speci ta' din-naha ta' l-Afrika. L-iktar numeruzi huma l-erbivori (li jieklu pjanti biss) bhall-iljunfanti, bufli, zebri, gnu, ghazziela (gazelles) u ippopotami. Ma jonqsux il-predaturi li festa bhal din ma jitilfuhix! Fost dawn insibu l-jeni (hyenas) u r-re tas-savanna nnifsu: l-iljun! U x'inghidu ghall-ghasafar? Eluf ta' fjamingi jiksu wiċċ l-ilma, ngham (ostriches) jigru kullimkien u xi karattri strambi wkoll, bhall-kori (tip ta' pitarra). Hawnhekk huwa wkoll wiehed mill-ahhar postijiet fl-Afrika fejn ghadu jghix ir-rinoċeront.

Ngorongoro Crater, u mieghu medda art kbira madwaru, huma protetti u flimkien jiffurmaw l-iNgorongoro Conservation Area. Dan ifisser li mhux l-animali biss protetti, imma anke t-tribujiet tal-post. B'hekk jistghu jibqghu jghixu fil-paci bla periklu li xi hadd johdilhom arthom.

kori

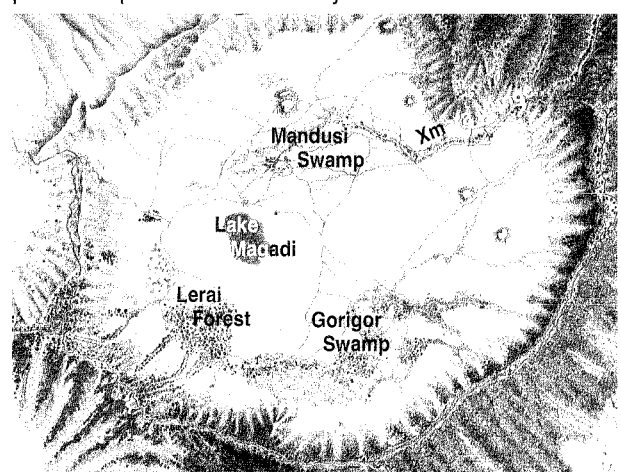
ippopotamu

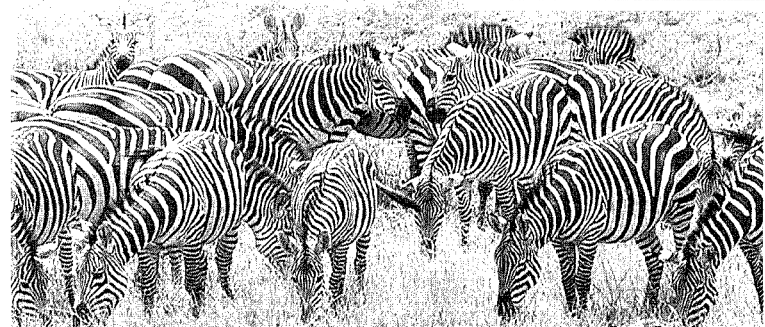
iljun Afrikan

leha tal-ikar

ghazziela

zebra

gnu

Tgħid x'inhu jgħid dal- bniedem żaqqieq?!

Din mhix
semplici stampa
ta' raġel ħa jiekol
pizza! Dik il-
pizza għandha
forma speċjali.
L-istampa trid
taghti messaġġ
għall-ambjent
naturali ta'
pajjiżna.
Ahsbu
f'sentenza xierqa
u iktbuha fil-vojt
ħalli l-messaġġ
ambjentali jasal
aħjar.

Jekk tridu ibagħtulna l-
messaġġ li tkunu
vvintajtu, Imbagħad
aħna naghzlu uħud
minnhom u ngibuhom fil-
Huttafa jmiss. Tqattghux
il-magażin - biżżejjed
tibagħtu s-sentenza
miktuba fuq karta jew
b'imejl. Basta magħha
tibagħtu isimkom, età u
minn fejn intom.

